

COMPARATIVE ASPECTS OF TAX EVASION IN CONCEPTS AND PRACTICES

Prof. univ. dr. Georgeta DRAGOMIR
Universitatea „Danubius” din Galați
Lector univ. dr. Cornelia TUREAC
Universitatea „Danubius” din Galați

Abstract: *The paper analyze the forms of the tax evasion, în construct representation and comparative law, with exemplification on several European states and manifestations identified în international plain. There are elucidate the aspects of „tax evasion” and „tax avoidance”, through realities of contemporary world în progress more and more the eludation actions are transferred from the interior of the national fiscal systems, beyond the state frontiers, being defined by the economic, politic and social globalization tendencies - and the solutions have there changes în view.*

1. Interpretări conceptuale

Evaziunea fiscală, în geneza ei, este indisolubil legată de apariția și evoluția statului, astfel încât se consideră că acesta trebuie să dețină responsabilitatea pentru combaterea și prevenirea fenomenelor frauduloase în domeniu. De-a lungul istoriei, modalitățile de manifestare a evaziunii fiscale au fost influențate puternic de factorul politic și de dezvoltarea economico-socială a societății în plan național și mai puțin în context regional sau internațional.

Presiunea fiscală exagerată asupra contribuabililor, povara acestor obligații dar și tentația de a se eschiva de la plata unor sume către autoritatea publică, au stimulat, în toate timpurile, ingeniozitatea contribuabililor în a inventa procedee diverse de eludare a obligațiilor fiscale, după principiul virusului care-și găsește mereu puterea de a se regenera și întări odată cu remediile aplicate.

Sustragerea de la plata obligațiilor fiscale constituie o preocupare istorică și continuă a contribuabililor, inepuizabilă odată ce aparatul fiscal devine mai opresiv iar fenomenele economico-financiare cunosc amploare și profunzime generate în ultimii ani de globalizare. Evaziunea fiscală a fost întotdeauna activă și creatoare pentru motivul că, pe de o parte, este o provocare dar, mai ales, pentru că atentează la ceea ce reprezintă unul dintre scopurile existenței umane, oricât ar fi de contestat, interesul pecuniar.

Evaziunea fiscală este una dintre problemele cele mai studiate, în literatura de specialitate, în concepte sau mecanisme, de către teoreticieni și practicieni sau acuzat de politicieni. Cu toate acestea, în pofida a tot ceea ce se scrie despre cauzele, formele, mecanismele, amploarea, controlul sau sancțiunile privitoare la evaziunea fiscală, sensul acestui fenomen este imprecis iar domeniul pe care-l explorează este relativ incert.

În limbajul curent dar și în legislație, se vorbește despre evaziune fiscală mai ales în sensul de fraudă fiscală, cu nerespectarea, intenționată sau nu, a prevederilor legale, deși și în acest caz e dificil uneori de delimitat fraudă de practicile abuzive sau de eroare iar în prezent, globalizarea economico-financiară complică și mai mult claritatea acestui fenomen.

În teorie însă și în fapt există numeroase situații în care se evită în mod licit plata unor impozite, fie prin valorificarea unor lacune ale legii, fie cu scopul declarat al optimizării fiscale, fie prin a profita de anumite oportunități în plan internațional.

Ceva mai explicit, dreptul american distinge două accepțiuni, respectiv „tax evasion”, pentru evaziunea fiscală care presupune un comportament ilicit, fraudă fiscală, spre deosebire de „tax avoidance”, care se raportează la optimizarea fiscală, cu respectarea legii.

În sens general, în multe state europene, evaziunea fiscală se raportează la sustragerea de la obligațiile fiscale, în mod sinonim cu expresia de fraudă fiscală și definește comportamentul orientat

în mod exclusiv spre diminuarea sarcinii fiscale a contribuabilului, deși această ultimă accepțiune poate fi realizată fără încălcarea legii¹.

Însăși legea din România se intitulează “pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale”, tratată astfel ca un fenomen ilicit și din start “instituie măsuri de prevenire și combatere a infracțiunilor de evaziune fiscală și a unor infracțiuni aflate în legătură cu acestea²”, fără a defini explicit sensul principalului concept, “evaziune fiscală”. Dar prin aceeași lege, infracțiunea fiscală, adică eludarea plății taxelor și impozitelor către bugetul de stat, va fi pedepsită exclusiv penal și va fi asimilată cu crima. Această măsură a fost adoptată recent și se înscrie angajamentelor europene asumate de către țara noastră, fiind cuprinsă în Planul de Acțiune al Strategiei Anti-corupție. Noua lege asimilează faptele de infracțiune fiscală cu crima în sensul că pedepsele cu închisoarea aplicate evaziuniștilor, în anumite situații vor fi la fel de mari ca și în cazul infracțiunilor asupra vieții și integrității persoanei.

Evaziunea fiscală este o parte importantă a economiei subterane sau «clandestine» care reprezintă un fenomen negativ și o problemă majoră dar pentru care nu se găsesc soluții miraculoase sau măcar eficiente, pe de o parte și pentru că societatea în general pare să o trateze cu înțelegere, să-i găsească scuze și argumente.

Printre principalele cauze, invocate atât de oficiali cât și de opinia publică, se consideră deficiențele privind cadrul legislativ, care generează probleme grave de implementare a acestor legi, cât și un număr relativ mare de impozite, contribuții, indemnizații, taxe, etc. Cea mai importantă parte a economiei subterane, după estimările Institutului Național de Statistică, se raportează la munca la negru, evaziune la taxa pe valoarea adăugată, evaziune la impozitul pe venit, sectorul neoficial neînregistrat formal, etc. Altfel spus, tranzacțiile care se plasează în afara controlului autorităților sunt incluse în așa-numita „economie ascunsă“, la care se adaugă evaziunea fiscală, veniturile obținute de pe urma unor activități criminale și produsele destinate autoconsumului. Potrivit Institutului Național de Statistică, aceasta a reprezentat, în 2005 și 2006, circa 16% din PIB, deși datele sunt contestate de alți specialiști care fundamentează valori mult mai mari.

Cert este că evaziunea fiscală constituie o mare problemă pentru toate statele lumii, fiind în prezent un fenomen economic și social complex, de amploare și care s-a dovedit imposibil de eradicat, cu multiple efecte la nivel macro sau micro-economic, pornind de la diminuarea încasărilor bugetare și până la afectarea venitului fiecărui individ în parte și chiar a *sănătății* unei societăți pe ansamblul ei.

2. Evaziune fiscală, din perspectivă europeană

Evaziunea fiscală poate fi abordată și din perspectiva Directivelor europene - cu atât mai mult acum, după ce România a devenit membru al Uniunii Europene iar însușirea și respectarea acestor directive a devenit obligatorie. De altfel, importanța acestei problematice a fost conștientizată încă înainte de aderare și se conlucrează la îndeplinirea ei, autoritățile responsabile urmărind ca directivele europene să fie incluse în legislația românească iar mediul de afaceri să fie informat și consultat pe marginea adoptării acestora.

Legislația Uniunii Europene consideră prevenirea evaziunii și sustragerii fiscale drept o secțiune distinctă a capitolului de impozitare, separat de principiile generale, impozitarea directă, impozitarea indirectă, ș.a.m.d. Prevenirea este unul dintre obiectivele principale ale politicii fiscale a Uniunii Europene, pentru care s-a înființat, în 1999, o structură specializată a Comisiei Europene, Oficiul European Anti-fraudă care, din 2005, dispune de un departament și în România. Departamentul de luptă anti-fraudă are ca unic domeniu de activitate controlul obținerii și folosirii fondurilor provenite de la Uniunea Europeană și poate constata posibilele nereguli sau fraude care afectează interesele financiare ale Uniunii Europene în România. Mai mult, DLAFA trebuie să contribuie la buna colaborare între instituțiile naționale care sunt implicate în lupta anti-fraudă și în aplicarea Strategiei Naționale Anti Fraudă. Strategia pornește de la necesitatea de adoptare a unor legi privind fraudă, asemănătoare cu cele din Uniunea Europeană³.

---

¹ Surse on-line.

² Legea 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale.

³ Hotărârea nr.793 din 14 iulie 2005 privind aprobarea Strategiei naționale de luptă antifraudă pentru protecția intereselor financiare ale Uniunii Europene în România.

Conform unor sondaje de opinie citate în hotărârea de guvern prin care se aprobă strategia națională anti-fraudă, în august 2004, nouă din zece români considerau că în distribuirea fondurilor europene există fraude de care sunt răspunzătoare organizații sau persoane⁴.

Lupta împotriva fraudei este extrem de importantă pentru o țară candidată la Uniunea Europeană, iar a o face publică este un pas major, a declarat, cu puțin timp înainte de aderarea României, Michael Schreyer, comisarul european responsabil cu bugetul european și cu Oficiul European de Luptă Anti-Fraudă (OLAF). Oficialul european a adăugat ca fraudă este o problemă internațională și "nu trebuie să fii orb ca să vezi cum se duc banii și cum credibilitatea se pierde", riscul fiind însăși democrația statului⁵.

Organizația de luptă antifraudă poate fi un instrument puternic împotriva fraudei, este independent să decidă și nu este influențat politic în investigațiile sale, a spus Michael Schreyer, adăugând că informațiile despre aceste acte sunt de natură economică iar specialiștii trebuie să le explice public pentru a fi înțelese.

De controlul corectitudinii cu care se folosesc fondurile europene se ocupă și Curtea de Conturi. Reprezentanții guvernului spun însă că între cele două instituții nu există suprapuneri deoarece Curtea de conturi se ocupă mai mult de aspectele financiare în timp ce Departamentul de luptă anti-fraudă se ocupă de partea juridică a controlului.

În ultimii ani, contribuția pe care a adus-o politica de impozitare la îndeplinirea obiectivelor comunității europene a fost într-o legătură din ce în ce mai strânsă cu dezvoltarea Pieței Interne, cu Uniunea economică și monetară și cu o integrare economică reală. În contextul introducerii prevederilor Pieței Interne, Comunitatea europeană a adoptat, la începutul anului 1990, un pachet semnificativ de legi referitoare la taxa pe valoarea adăugată și accize. Deciziile adoptate în această sferă contrastând cu nevoia de progres în coordonarea impozitării în Uniunea Europeană, Comisia a propus o perspectivă nouă și cuprinzătoare a politicii de impozitare. Treptat, Comisia Europeană a stabilit un singur cadru legal care prevede reguli clare și obligatorii care să guverneze cooperarea între statele membre.

În acest sens, trebuie să avem în vedere transpunerea cât mai fidelă în legislația statelor membre a directivelor privind regimurile comune de impunere, cum ar fi situația de dublă impozitare economică, în care intervine ferm Directiva europeană, stipulând că „Dividendele distribuite de o filială societății sale mamă vor fi scutite de impozit.” iar „Statul membru al societății-mamă nu poate reține impozit pe profitul primit de la o filială”. Directiva acoperă în ambele sensuri relația care se formează între statele membre, dispunând că nici unul nu poate impozita respectivele sume.

Sunt numeroase documentele care reglementează aspectele fiscale din statele membre UE, în principal impozitele indirecte, cum ar fi taxa pe valoarea adăugată, respectiv impozitele legate de producție și import sau accizele, sustragerea de la plata impozitelor și primelor de asigurare socială prin omisiuni sau falsificări, precum și neplata impozitelor obligatorii și a câștigului din asigurările sociale. Scutirea obligativității de a prezenta informații autorităților fiscale este legată de un plafon minim pentru înregistrarea obligatorie a anumitor activități sau tranzacții. Sunt incluse scutiri pentru anumite grupuri de persoane sau activități și de predarea parțială de venituri; aceste scutiri nu se abat de la regulamentele sistemelor de impozitare și asigurare socială.

Dezvoltând această abordare, Comisia a ridicat problema unei mai mari coordonări pe tema impozitării în cadrul Uniunii Europene. Deși progresul spre o mai bună coordonare pe acest subiect a fost relativ lent, procesul s-a declanșat și se observă unele rezultate importante în domeniu. Sistemele de control computerizat, finanțate prin diferite programe, au fost înființate cu scopul de a înlocui controalele la frontieră și sunt în mod unanim considerate drept elemente indispensabile ale sistemelor de control în impozitarea indirectă, în lupta împotriva fraudei. Obiectivele concrete ale programului trebuie evidențiate și revizuite anual, conform hotărârii consiliului.

---

⁴ Surse online.

⁵ *Idem.*

3. Practici europene în domeniul fiscal, orientate spre reducerea evaziunii fiscale

Pornind de la o bază legală comună, în domeniul impozitelor indirecte, fiecare stat membru solicită adaptări ale legislației europene sau derogări de la aceasta, în funcție de propriile experiențe și confruntări.

De exemplu, în Marea Britanie s-a demonstrat recent că există un mare număr de comercianți care comit acte de evaziune fiscală, neplătind taxa pe valoarea adăugată autorităților fiscale după vânzarea produselor⁶. Cu toate acestea, fiind în posesia unei facturi valabile, clienții lor sunt în continuare îndreptățiți să beneficieze de o scutire de TVA. În forma cea mai agresivă a evaziunii fiscale, aceleași bunuri sunt furnizate de mai multe ori, printr-un sistem de tip „suveică”, fără ca taxa pe valoarea adăugată să fie plătită autorităților fiscale. Se propune în acest caz, desemnarea persoanei căreia îi sunt furnizate bunurile ca persoană răspunzătoare de plata TVA, derogare care ar elimina posibilitatea de comitere a acestui tip de evaziune fiscală. În același timp, această derogare nu ar afecta suma TVA exigibilă. În scopul de a asigura funcționarea eficace a derogării și de a evita ca evaziunea fiscală să se deplaseze spre alte produse sau spre comerțul cu amănuntul, ar trebui introduse obligații adecvate de raportare și control. Comisia ar trebui să fie informată cu privire la măsurile specifice adoptate, precum și la monitorizarea și la evaluarea generală a modului cum funcționează derogarea. Măsura este proporțională cu obiectivele urmărite, deoarece nu este menită a se aplica la modul general, ci numai unui anumit sector specific, de mare risc, care cuprinde anumite produse bine definite, cu privire la care gradul și dimensiunea evaziunii fiscale a dus la pierderi semnificative de venituri din impozitare.

Dacă ne raportăm la evaziunea legală, rezultată din așa numita «nișă» legală, putem exemplifica cu o veche prevedere din convențiile fiscale dintre Franța și Luxemburg (1958), valabilă până în 2008, care evidențiază că se impozitează bunurile imobiliare în țara în care aceste bunuri se aflau situate și nicăieri în altă parte, reglementare care a generat în numeroase cazuri evaziune fiscală atâția ani de zile. În acest mod, de exemplu, filiala luxemburgheză a unui fond de investiții putea să scape de plata impozitului pe plus-valoarea realizată din vânzarea către statul francez a unui bun pe care l-a cumpărat anterior la un preț scăzut. În același sens, bunurile imobiliare situate în Franța și care revin unei societăți de capitaluri din Luxemburg, nu erau impozitate în această ultimă țară, în condițiile în care acte normative franceze prevedeau că acest tip de venituri nu sunt impozabile în Franța, deci nu erau nicăieri impozitate. În aceste sens, după nenumărate diferende și cazuri de evaziune, abia la începutul anului 2008 a apărut o nouă reglementare care completează pe precedentă, conform căreia sunt impozitate *veniturile* rezultate din bunurile imobiliare, ca și beneficiile provenite din înstrăinarea acestora, în țara unde beneficiile sunt⁷

Într-o altă situație se află Germania, confruntată cu un scandal de evaziune fiscală care a antrenat întreaga Europă, în condițiile în care justiția anchetează sute de personalități bănuite că au vrut să se sustragă datoriei lor de solidaritate pe care o reprezintă plata impozitelor, practicând o evaziune fiscală prin faptul că au găsit diferite metode de a-și ascunde câștigurile în Liechtenstein⁸. Acestea au recurs la artificii plasamentelor financiare "în special către fundații din Liechtenstein care par să fi fost create pentru a servi evaziunii fiscale" - un rol important revine băncii LGT a familiei princiare, specializată în gestionarea averilor, care este acuzată că a creat fonduri speciale destinate evaziunii fiscale, existând suspiciuni și asupra altor bănci din zonă care practică discrete facilități.

Ministrul de finanțe al Germaniei, Peer Steinbrück, a subliniat că noul scandal riscă să lase urme. "Elitele sunt cele care provoacă prăbușirea sistemului", iar "asemenea evenimente antrenează reflexe protecționiste, conservatoare și implicând o politică de stat, ceea ce nu ne putem permite", a avertizat ministrul care a cerut, de asemenea, "formarea unei noi conștiințe a managerilor". Ministrul economiei, Michael Glos, cere conducătorilor de întreprinderi să fie conștienți de pericolul pe care îl reprezintă evaziunea fiscală pentru economia socială de piață; patronatul trebuie să "fie conștient de funcția sa de model pentru societate, fără de care economia socială de piață nu va mai fi credibilă",

⁶ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L109/42, 26.04.2007, DECIZIA CONSILIULUI din 16 aprilie 2007 de autorizare a Regatului Unit de a introduce o măsură specială de derogare de la articolul 193 din Directiva 2006/112/CE a Consiliului privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată.

⁷ Junghans, Pascal - *La France et le Luxembourg bloquent une voie d'évasion fiscale*, surse on-line.

⁸ *Germania se confrunta cu cel mai mare scandal de evaziune fiscală din istoria sa*, Data: 16.02.2008 / Sursa: [NewsIn](#).

"Managerii noștri trebuie să dezvolte o etică", iar economia trebuie să instaureze "forțe de autocurățire".

Pe de altă parte și Franța a fost suspectată a avea legături cu aceste operațiuni de evaziune fiscală, prin implicarea a circa 200 cetățeni care dețin conturi bancare în Liechtenstein, utilizate în acest scop. Nici România nu este total exclusă, fiind informații precise despre participarea unor oameni de afaceri la aceste manevre.

Argumentele și acuzele aduse segmentului implicat în scandalul de evaziune fiscală generat de operațiunile din Liechtenstein au *justificat*, în opinia autorităților germane, și cercetări lipsite de etică, așa cum afirmă oficialități din Danemarca și Elveția, care au criticat Germania, invocând „problema morală” atunci când se plătește un informator pentru a obține date prin violarea secretului bancar.⁹ La aceasta se adaugă teama că investigațiile ar putea implica bănci elvețiene, așa cum afirmă ministrul de finanțe elvețian, care aduce obiecții poziției Uniunii Europene față de diferendul fiscal dintre Germania și Liechtenstein, considerând că această controversă denotă formarea unui „cartel” economic al statelor cu fiscalitate ridicată împotriva paradisurilor fiscale. Țările membre Uniunii Europene care practică confidențialitatea bancară, precum Belgia, Luxemburg sau Austria, la fel ca și alte state, considerate paradisuri fiscale precum Elveția, Saint-Marin, Monaco, Andora, Liechtenstein, au obținut dreptul de a nu participa la schimburile de informații.

Scandalul de evaziune izbucnit în Liechtenstein se răspândește rapid în întreaga lume, ancheta a fost declanșată de Germania, dar ulterior a căpătat o dimensiune mondială, după ce alte zece țări, printre care și Statele Unite, au anunțat că vor investiga fraudele fiscale comise în principat iar opiniile diferite generează importante dispute.

Afacerea conturilor din Liechtenstein a determinat Uniunea Europeană să se gândească la o înăsprire a regulilor în vigoare pentru a lupta mai eficient împotriva evaziunii fiscale.

Evaziunea fiscală internațională, stimulată de existența unor entități juridice cu statut special sau de tip statal, numite în literatura secolului XX *paradisuri sau oaze fiscale*, nu este un fenomen caracteristic lumii contemporane, fiind mărturie despre existența lor încă din vechime. Paradisurile fiscale joacă un rol-cheie în accentuarea mișcării de capitaluri și alcătuirea unor rețele complexe de tranzacții și interacțiuni între state, companii multinaționale, persoane fizice foarte bogate și indivizi obișnuiți.

Se poate spune că a considera paradisul fiscal ca un mijloc de producere a fraudelor fiscale este puțin cam exagerat, deși acest aspect poate fi analizat sub multiple fațete care să conducă la această concluzie, așa cum se observă și din exemplul anterior. Afirmatia inițială se bazează pe faptul că fraudă fiscală este sancționată pecuniar și penal, în timp ce contribuabilii care utilizează avantajele oferite de aceste entități teritoriale nu sunt sancționați. În fapt, așa numitul «călător fiscal» este un evazionist care se bazează pe combinarea diferitelor facilități fiscale din state diferite.

În acest context, sunt specialiști care acuză paradisurile fiscale că susțin crima organizată, corupția, sărăcia și inegalitățile, oferind celor foarte bogați șansa de a se sustrage de la plata obligațiilor lor de cetățeni, după cum la fel de numeroase argumente sunt în favoarea rolului pozitiv al paradisurilor fiscale în economia mondială, în principal prin acțiunea fermă asupra unei politici fiscale competitive la nivelul fiecărui stat.

Nu este de neglijat faptul că paradisurile fiscale dispun de acorduri fiscale în vederea evitării dublei impunerii a veniturilor cu țările industrializate. Aceste entități, pentru a asigura un regim fiscal privilegiat, își adaptează permanent legislația fiscală în concordanță cu evoluția acesteia pe plan internațional.

Alte caracteristici privesc dezvoltarea unui sistem bancar lipsit de reglementări restrictive și constrângeri, care asigură rapiditatea operațiunilor în interiorul și în afara granițelor, absența unui control asupra schimburilor, cu excepția operațiunilor legate de devize străine, precum și asigurarea unor mijloace de comunicație - internet, telefon, telex, servicii aeriene etc. - la un înalt nivel de performanță.

---

⁹ Rouchaleou, P. - *Evasion fiscale au Liechtenstein: l'enquête rebondit en France*, 27.02.2008, surse on-line.

Factorii specifici țin de particularitățile extrem de diverse ale regimurilor juridice, sistemelor fiscale și de avantajele acordate de guverne. Cadrul juridic prin care se reglementează desfășurarea operațiunilor economice poate fi uneori mai important decât avantajele fiscale acordate.

În ultimii ani, din ce în ce mai mult acțiunile de eludare sunt transferate dinspre interiorul sistemelor fiscale naționale, dincolo de frontierele statale, ca urmare a tendințelor de globalizare economică, politică și socială.

Una dintre inițiativele care vizează această zonă se referă la *Convenția OCDE/Consiliul Europei, privind asistența administrativă mutuală în materie fiscală*, promovată cu scopul de a combate mai eficace fraudele fiscale transnaționale. Convenția acoperă impozitele directe și indirecte și facilitează cooperarea dintre administrațiile fiscale ale statelor participante pentru respectarea legislației fiscale naționale, prin intermediul schimbului de informații și controlului fiscal multilateral simultan. Această convenție respectă drepturile fundamentale ale contribuabililor, protejând confidențialitatea informațiilor.

Până în prezent au semnat convenția 15 state din întreaga lume, la care se alătură Germania din aprilie 2008, cu scopul declarat de a ameliora sensibil rețeaua de cooperare internațională în materie fiscală, în special față de statele care nu sunt membre UE, pentru creșterea eficacității acțiunilor contra fraudei fiscale internaționale¹⁰.

4. Concluzii

Lupta împotriva fraudei fiscale este din ce în ce mai coerentă în plan național și mondial. S-au constituit structuri decise să monitorizeze acest fenomen și să acționeze cât mai eficient posibil, s-au unit forțe și s-au întreprins acțiuni concertate cu efecte pecuniare sau legislative.

Însă legislația s-a dovedit a fi destul de limitată, față de dinamica realităților fiscale, existând posibilitatea să fie revizuirii repetate care să corecteze deficiențe persistente dar instrumente foarte puține pentru a preveni noile manifestări.

Deturnarea de fonduri, corupția, evaziunea fiscală, dar și contrabanda, comerțul ilegal, drogurile, prostituția s-au globalizat, sunt fenomene care se derulează pe aceleași canale – mai mult, se pare că și teroriștii utilizează aceleași rețele. „Banii murdari” au căpătat proporții mondiale și reprezintă o amenințare tot mai evidentă pentru stabilitatea și prosperitatea generală, însumând între 2% și 5% din PIB mondial. Liberalizarea structurilor financiare mondiale, paradisurile fiscale, secretul bancar, falsele fundații, spălarea banilor, nenumăratele nișe fiscale au dezvoltat adevărate rețele planetare, perfect favorabile proliferării criminalității financiare dar și de oricare altă factură, inclusiv terorismului¹¹.

Este motivația pentru care guvernele marilor state ale lumii desfășoară forțe, propun legi tot mai severe și devin tot mai intransigente și critice în relația cu țările care facilitează evaziunea fiscală iar definițiile capitalismului secolului XXI se raportează tot mai frecvent la **responsabilitate**.

Transparența și cooperarea internațională devin cuvinte de ordine ale societății actuale în lupta contra fraudei fiscale, la care se adaugă necesitatea unei monitorizări eficiente și existența unui cadru fiscal credibil și funcțional.

Bibliografie:

1. Balaban, C., *Evaziunea fiscală. Aspecte controversate de teorie și practică judiciară*, București, Editura Rosetti, 2003;
2. Bișa, C., *Utilizarea paradisurilor fiscale. Între evaziunea fiscală legală și fraudă fiscală*, București, Editura BMT, 2006;
3. *** Revista „Controlul economic financiar”, 2006-2007;
4. *** Revista „Dreptul”, 2006-2008;
5. *** Legea nr. 87/1994 pentru combaterea evaziunii fiscale, publicată în Monitorul Oficial nr. 299 din 24.10.1994;
6. *** Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, publicată în Monitorul Oficial nr. 672 din 27.07.2005;
7. *** Surse on-line.

¹⁰ Surse on-line. Statele care fac parte din Convenție sunt: Azerbaïdjan, Belgia, Danemarca, SUA, Finlanda, Franța, Islanda, Italia, Norvegia, Pays-Bas, Polonia, M. Britanie, Suedia, Canada, Ucraina.

¹¹ Raymond Baker, directeur au CSIS (Center for International Policy) à Washington, surse on/line.